

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

مایز لیس

تئوری بنیادی شطرنج

ترجمه
رضای

انتشارات فرزین

سرشناسه	Maizelis, I. L. مایزیس:
عنوان و نام پدیدآور	تئوری بنیادی شطرنج امایزیس: ترجمه رضای
مشخصات نشر	تهران: فرزین، ۱۳۷۶.
مشخصات ظاهری	۶۸۸ص: مصور: ۱۲-۱۷ س. م.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۶-۱-۹
یادداشت	عنوان به انگلیسی: Chess: Fundamental Theory
یادداشت	چاپ دوم: ۱۳۷۸ سوم: ۱۳۸۰ چهارم: ۱۳۸۲ پنجم: ۱۳۸۳
	ششم: ۱۳۸۴ هفتم: ۱۳۸۶ هشتم: ۱۳۸۸ نهم: ۱۳۸۹ دهم: ۱۳۹۱
	یازدهم: ۱۳۹۴ دوازدهم: ۱۳۹۶ سیزدهم: ۱۳۹۷
موضوع	شطرنج-قواعد-مسابقه-آخر بازی.
رده بندی کنگره	رضای، رضا، ۱۳۲۵. مترجم
رده بندی دیویی	GV۱۲۵۷ / م۲۷۹ ۱۳۷۶
شماره کتابشناسی ملی:	۷۸-۷۹۲۰ م

فرزین

انتشارات فرزین

مایزیس تئوری بنیادی شطرنج

این اثر ترجمه‌ای است از Chess: Fundamental Theory اثر Maizelis Ilia Levovic

نویسنده: مایزیس ایلیالووویچ

ترجمه: رضا رضایی

حروفچین و صفحه‌آرا: سپیده نیائی - پدram پورسهیل

چاپ و صحافی: طیف نگار

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: پانزدهم ۱۴۰۰

بها: ۱۳۰۰۰۰ تومان

ISBN: 978-964-90006-1-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۰۰۰۶-۱-۹

انتشارات فرزین: خیابان انقلاب، ابتدای خیابان دانشگاه، شماره ۱۷۴

تلفن فروشگاه: ۰۶ ۲۴ ۴۶ ۶۶ - ۷۴ ۵۸ ۱۷ ۶۶

فهرست

مقدمه مترجم ۹

فصل اول: توضیح بازی

- ۱-۱. صفحه شطرنج و مهره‌ها ؛ هدف بازی ۱۵
- ۲-۱. نام‌گذاری خانه‌ها و ثبت حرکات ۱۷
- ۳-۱. طرز بازی ۱۸
- ۴-۱. حرکت مهره‌ها ؛ تعویض ۱۹
- ۵-۱. حرکت پیاده؛ آن‌پاسان، ترفیع ۲۸
- ۶-۱. کیش و مات ۳۱
- ۷-۱. تساوی ۳۵
- ۸-۱. قلعه رفتن ۳۹
- ۹-۱. ثبت حرکات و علائم قراردادی ۴۲

فصل دوم: هدف بازی

- ۱-۲. مات ۴۷
- ۲-۲. مات‌های ساده ۵۰
- ۳-۲. تساوی و پات ۵۴
- ۴-۲. ترفیع پیاده ۵۷

فصل سوم: تاکتیک و استراتژی

- ۱-۳. طرح ۶۳
- ۲-۳. قدرت نسبی مهره‌ها ۶۸
- ۳-۳. نقش پوزیسیون در تناسب قوا ۷۱
- ۴-۳. خاصیت حرکت ۸۰
- ۵-۳. محدودیت ۸۲
- ۱-۵-۳. خطوط مسدود ۸۲
- ۲-۵-۳. بستن خانه‌ها ۸۶

۸۸	حاشیه صفحه ۳-۵-۳
۸۹	مهره مدافع ۴-۵-۳
۹۲	۵-۵-۳ آچمزی
۹۶	۶-۵-۳ کمبود فرصت
۹۸	۶-۳ حرکت تحمیلی
۹۸	۱-۶-۳ کیش
۱۰۳	۲-۶-۳ حمله دوگانه
۱۱۰	۳-۶-۳ گرفتن
۱۱۵	۴-۶-۳ ترفیع پیاده
۱۱۸	۵-۶-۳ تهدید
۱۲۰	۷-۳ مجموعه حرکتها با ایده مشترک
۱۲۲	۱-۷-۳ هماهنگی مهرهها
۱۲۷	۲-۷-۳ حمله به شاه بی پناه
۱۲۸	۳-۷-۳ مرکز
۱۳۰	۴-۷-۳ عرض هفتم (و هشتم)
۱۳۴	۵-۷-۳ تمرکز قوا
۱۳۵	۶-۷-۳ جلب کردن و منحرف کردن
۱۳۷	۷-۷-۳ تهدیدهای چندگانه
۱۳۹	۸-۷-۳ بازکردن و بستن خطوط
۱۴۳	۹-۷-۳ گسیختن زنجیر پیادهای
۱۴۵	۱۰-۷-۳ تمپو و تسوگتسوانگ
۱۴۹	۱۱-۷-۳ خنثی کردن طرح حریف
فصل چهارم: تکنیک‌های محاسبه	
۱۵۵	۱-۴ قانون مربع
۱۶۱	۲-۴ محاسبه تعداد حرکتها و خانهها

۱۶۵	۳-۴. محاسبه زدن و گرفتن
۱۶۹	۴-۴. مربع متغیر
۱۷۳	۵-۴. خانه‌های مؤثر پیاده آزاد
۱۸۲	۶-۴. خانه‌های مؤثر پیاده بلوکه
۱۹۰	۷-۴. خانه‌های متناسب
۱۹۴	۸-۴. دیگر روش‌های ساده محاسبه

فصل پنجم: ترکیب

۱۹۷	۱-۵. ایده و انگیزه
۲۰۱	۲-۵. نمونه‌های ترکیبی

فصل ششم: بازی پوزیسیونی

۲۲۱	۱-۶. نقاط ضعف (خانه‌ها و پیاده‌ها)
۲۲۸	۲-۶. ضعف‌های دائم و موقت؛ آرایش مهره‌ها
۲۴۲	۳-۶. مرکز
۲۵۲	۴-۶. قدرت سوارها و دو فیل
۲۵۸	۵-۶. ارزیابی پوزیسیون

فصل هفتم: بازی شطرنج

۲۵۹	۱-۷. کلیات
۲۵۹	۲-۷. مراحل سه‌گانه بازی

فصل هشتم: آخربازی

۲۶۵	۱-۸. ایده‌های اساسی آخربازی
۲۷۱	۲-۸. تحقق برتری
۲۸۶	۳-۸. آخربازی‌های تئوریک
۳۳۶	۴-۸. آخربازی‌های عملی

فصل نهم: وسط بازی

۳۴۹	۱-۹. ایده‌های استراتژیکی

۳۵۰	۲-۹. حمله و شیوه‌های آن
۳۸۶	۳-۹. دفاع و ضدحمله
۴۰۶	۴-۹. پوزیسیون‌های متعادل
۴۱۵	۵-۹. ورود به آخربازی

فصل دهم: مبانی تئوری گشایش‌ها

۴۲۱	۱-۱۰. ۱. گشایش و مسائل آن
۴۲۴	۲-۱۰. ۲. جنگ مرکز
۴۲۷	۳-۱۰. ۳. اجرای گشایش و اشتباه گشایشی
۴۳۶	۴-۱۰. ۴. دوره گشایش‌ها
۴۳۷	۵-۱۰. ۵. گشایش‌های باز
۴۳۸	بازی ایتالیایی
۴۴۷	گامبی ایوانز (اوانس)
۴۵۲	گامبی ایوانز (اوانس) ناپذیرفته
۴۵۳	دفاع دو اسپ
۴۵۸	بازی مجارستانی
۴۵۹	بازی چهار اسپ
۴۶۶	بازی اسپانیایی
۴۸۲	بازی مرکزی
۴۸۳	گامبی مرکزی
۴۸۴	گامبی دانمارکی
۴۸۵	بازی انگلیسی
۴۸۷	بازی اسکاتلندی
۴۸۹	گامبی شاه
۴۹۲	گامبی شاه ناپذیرفته
۴۹۲	گامبی متقابل فالكبیر

۴۹۴	بازی وینی
۴۹۷	گشایش فیل
۴۹۸	دفاع فیلیدور
۵۰۰	گامبی لیتوانی
۵۰۲	بازی روسی
۵۰۷	۶-۱۰ گشایش‌های نیمه‌باز
۵۰۸	دفاع فرانسوی
۵۲۰	دفاع کاروکان
۵۲۵	دفاع سیسیلی
۵۲۵	دفاع الخین
۵۲۸	بازی اسکاندیناوی
۵۴۰	۷-۱۰ گشایش‌های بسته
۵۴۱	گامبی وزیر
۵۴۲	گامبی پذیرفته شده وزیر
۵۴۵	دفاع ارتدوکس
۵۵۲	دفاع لاسکر
۵۵۵	کیمبریج اسپرینگر
۵۵۷	دفاع تاراش
۵۵۹	دفاع اسلاو
۵۶۵	دفاع چیگورین
۵۶۷	گامبی متقابل البین
۵۶۹	واریاسیون بویتسکی
۵۷۱	سیستم کوله
۵۷۴	دفاع هندی شاه
۵۷۷	دفاع گرونفلد

مقدمه مترجم

شطرنج هنر ملی ایرانیان به شمار می‌رود. امروزه نظر غالب این است که شطرنج در هند اختراع شد، اما در ایران نشوونما یافت. در هر حال، کسی در این موضوع تردید ندارد که بازی شطرنج در قرن ششم میلادی در میان ایرانیان رواج یافت و تحولاتی را پشت سر گذاشت و کامل تر شد. در کتاب‌های مربوط به قرون اولیهٔ هجری از انواع منسوبه [پوزیسون] و تعبیه [وضعیت گشایشی] سخن به میان آمده است. در کتاب *حجایب المقدور فی نوائب تیمور* و نیز در کتاب *فارسی نفایس الفنون اطلاعات* و مطالبی دربارهٔ شطرنج به چشم می‌خورد.

نخستین نویسندهٔ مهم شطرنج جدید در اروپا روی لوپس د سگورا (اسپانیایی) بود که در قرن شانزدهم می‌زیست. در اواسط قرن هجدهم عصر جدیدی در شطرنج آغاز شد و قهرمان برجستهٔ آن روزگار فیلیدور (آهنگساز و شطرنج‌باز فرانسوی) بود که در بازی چشم‌پسته، یا به گفتهٔ ایرانیان «شطرنج غایب»، مهارت کامل داشت. در اواسط قرن نوزدهم رفته‌رفته شطرنج به صورت یک علم درآمد.

امروزه شطرنج ورزش شماره یک بسیاری از کشورهاست (بخصوص در اروپای شرقی و شوروی سابق) و ورزش فکری مهمی برای جوانان در بیشتر نقاط جهان به شمار می‌رود.

شطرنج به دلیل قدرت سرگرم‌کنندگی و جاذبه‌های ذوقی و منطقی‌اش بسیاری از فیلسوفان، هنرمندان، دانشمندان، و سیاستمداران را شیفتهٔ خود

کرده است. کسانی چون ژان ژاک روسو، بنجامین فرانکلین، فردریک کبیر، ناپلئون بوناپارت، مندلیف، والتر اسکات، ولتر، مونتسکیو، پطر کبیر، روبسپیر، لینکلن، فیدل کاسترو، چه گوارا، مارشال تیتو، چارلز دیکنز، تولستوی، ماکسیم گورکی، پوشکین، تورگنیف، اشتفان تسوایگ، ریشارد اشتراوس، ولادیمیر نابوکوف و ... شطرنج باز و دوستدار شطرنج بوده‌اند.

شطرنج وسیله تمرکز فکری، تقویت حافظه، پرورش هوش، فن برنامه‌ریزی و طراحی، و یادگیری اصول استراتژی و تاکتیک است. در طول تاریخ بشر هیچ بازی و اشتغالی این قدر شیفته و علاقه‌مند نداشته است و این اندازه در میان ملل و اقوام رواج نیافته است. در این مربع‌های سیاه و سفید چه جادویی نهفته است که این گونه آدمیان را مسحور خود می‌کند؟

امروزه بشر رهرو علم، برای تکمیل کامپیوترها و ابداع سیستم‌های هوشمند، به بهره‌گیری از عناصر شطرنج روی آورده است. اختراع هوش مصنوعی بدون یاری شطرنج و شطرنج‌بازان ناممکن می‌نماید. بسط سیستم‌های مدیریت و برنامه‌ریزی خودکار، با استفاده از کیفیت محاسبه و نحوه قضاوت در شطرنج است که میسر شده است. هنر فرماندهی کلان و مدیریت وضعیت‌های بحرانی و آشوبناک، با یاری شطرنج است که پیشرفت می‌کند... هدف بسیاری از دوستداران شطرنج، البته تقویت ذهن و بهره‌گیری از زیبایی‌های تفکر است.

